

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum 2 april 2018
Behandeld door M. Thijssen, Procesregisseur Vroegsignalering en Preventie,
marcel.thijssen@amsterdam.nl
Kopie aan N.v.t.
Bijlage N.v.t.
Onderwerp Internetconsultatie Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve
van de uitwisseling van persoonsgegevens

Geachte heer, mevrouw,

Het voorstel voor wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens is op 20 februari 2019 vrijgegeven voor internetconsultatie. Vanuit de VNG zal vanuit de gemeenten (waaronder Amsterdam) bestuurlijk gereageerd worden. Onderstaande reactie betreft een reactie vanuit Armoedebestrijding van de gemeente Amsterdam, met name vanuit de uitvoeringspraktijk van de aanpak vroegsignalering die in Amsterdam vanaf 2008 is ontwikkeld.

1. Doelstellingen zijn prima

De voorgenomen wetwijziging om de gegevensuitwisseling ten behoeve van vroegsignalering en schuldhulpverlening goed te regelen ondersteunen we van harte. Dit geldt ook voor de doelstellingen die de wetwijziging beoogt, zoals:

- Vroegsignalering versterken
- Huisuitzettingen voorkomen
- Makkelijker maken om hulp van de overheid te verkrijgen
- Brede toegang voor schuldhulpverlening
- Effectieve dienstverlening door beschikbaarheid gegevens voor schuldhulpverlening

Gelet op deze doelstellingen hebben we echter wel een aantal kritische kanttekeningen, die we hieronder puntsgewijs benoemen.

2. Wetswijziging WGS betekent met de huidige gestelde criteria en voorgestelde gegevens een verzwakking van de vroegsignalering in Amsterdam

De voorgenomen wetwijziging (met name door de memorie van toelichting) voorziet ons inziens in de huidige uitwerking niet in het versterken van de vroegsignalering. Dit komt met name door de criteria die in de memorie van toelichting worden gesteld. Deze wijken af van de criteria die we in Amsterdam hanteren en het feit dat we actie ondernemen op basis van enkelvoudige signalen, juist om escalatie en (verdere) invorderingskosten te voorkomen. De criteria zoals gesteld (inclusief de opgave van de gegevens) zorgen er bij de uitvoering voor dat we er later bij zijn dan nu en daardoor minder effectief kunnen zijn.

Het gaat dan met name om de volgende punten in de memorie van toelichting:

- *"het voornemen is in de AMWB dat **bij betalingsachterstanden van twee of meer vaste lasten** schuldhulpverleners contact opnemen met de persoon die het betreft":*

Op basis van dit criterium maken wij een stap terug en missen de kern van de vroegsignalering. Het gaat bij een combinatie van twee vaste lasten al snel over meer dan € 1000,- en bovendien kunnen al meer schulden aan de orde zijn. Waarschijnlijk ben je dan al te laat. Bovendien betekent dat bij enkelvoudige schulden dat er gewoon een deurwaarder ingeschakeld wordt zonder dat een interventie op basis van vroegsignalering vooraf heeft kunnen plaatsvinden. Op deze manier is de verwachting dat mensen nodeloos de negatieve spiraal van schulden en oplopende invorderingskosten ingaan. Een spiraal waar ze niet meer uitkomen.

In Amsterdam is door de huidige aanpak waar alle signalen van huurachterstanden worden opgepakt (bij 2 maanden en bij 1 maand in combinatie met zorg en recidive), het aantal woningontruiming tot een historisch minimum teruggebracht.. De verwachting is dat als niet meer op enkelvoudige signalen geïntervenieerd kan worden o.a. het aantal ontruiming zal toenemen. **Het voorstel is om het ook mogelijk te maken dat gemeenten acteren op basis van enkelvoudige signalen** omdat immers alle signalen van vaste lasten kunnen leiden tot ongewenste schuldescalaties en oplopende invorderingskosten.

- **Criterium van 2 maanden betalingsachterstand van woningcorporatie.** Op dit moment wordt ook het signaal van 1 maand huurachterstand gebruikt als er sprake is van meerdere schulden of een herhaling van betalingsachterstand bij de verhuurder. Op deze manier wordt een oplopende schuld bij kwetsbare groepen voorkomen, waardoor de schuld ook nog oplosbaar is; Het voorstel is om het **criterium van huurachterstanden bij 1 maand te leggen;**

- **Criterium van 4 maanden betalingsachterstand zorgverzekering:** Amsterdam maakt nu gebruik van het signaal van 3 maand en/of de 2 maandsbrief in combinatie met betalingsachterstand van minimaal € 300,- bij bijstandsklanten. Een melding van 4 maanden achterstand is te laat, omdat dan nog slechts 2 maanden resteren om instroom in de wanbetalersregeling te voorkomen. **Die periode is te kort om de instroom effectief terug te dringen.** Bovendien ligt de vordering dan vaak al bij een deurwaarder en kan de vordering dan al fors opgelopen zijn zeker bij meerpersoonshuishoudens met een aanvullende verzekering. Op dit moment weten we door vroegsignalering bij inmiddels 75% van de mensen instroom in de

wanbetalersregeling te voorkomen. De verwachting is dat aantal en percentage sterk verminderd bij het criterium van 4 maanden, waardoor er meer mensen instromen in de wanbetalersregeling. **Het voorstel is om het criterium bij 3 maanden te leggen.**

- Er wordt bij verhuurders, energiebedrijven en drinkwaterbedrijven gesproken over **contactgegevens**. De vraag die we hierbij hebben is of de contactgegevens inclusief NAW gegevens zijn? **NAW gegevens** zijn nodig voor huisbezoeken en de verdeling van de meldingen naar het juiste team (die opgedeeld zijn naar postcodegebieden). Zonder NAW gegevens is vroegsignalering niet (goed) uitvoerbaar. Dit geldt ook voor het **geboortedatum**. Dit gegeven is nodig (aangezien BSN niet wordt geleverd) om te kunnen bepalen of iemand al eerder is gemeld en ten behoeve van contact met de melder (ter verificatie). **Voorstel: beschikbaar stellen van NAW gegevens en geboortedata ten behoeve van vroegsignalering (bij verhuurders, energiebedrijven en drinkwaterbedrijven).**

3. Wat gemist wordt in de wijziging

Verder missen we een aantal zaken die ons inziens kunnen leiden tot een nog effectievere vroegsignaleringsaanpak dan wat nu de praktijk is:

- **Hypotheekverstrekkers** Er wordt gesproken over de doelstelling van het verminderen van woningontruimingen. Echter er wordt in dit kader alleen gesproken over "verhuurders" bij vroegsignalering en niet over "hypotheekverstrekkers". Hierdoor wordt voorbij gegaan aan het feit dat ook het niet nakomen van hypotheekverplichtingen leidt tot geëscaleerde schuldenproblematiek en woningontruimingen.

Voorstel: **neem ook hypotheekverstrekkers mee in de vroegsignalering** zodat er een grondslag komt voor intensieve samenwerking tussen gemeenten en hypotheekverstrekkers. Zonder grondslag zal een dergelijke vroegsignaleringsaanpak zeer moeilijk van de grond komen.

- **Overheidspartijen** worden niet genoemd bij de wijziging ten behoeve van vroegsignalering, terwijl schulden bij overheden vaak ook een veroorzaker zijn van schuldescalatie, zeker ook omdat overheden bevoegdheden hebben waardoor er extra invorderingskosten (of boetes) bij komen (bestuursrechtelijke premie bij de wanbetalersregeling) en men in de knel kan komen bij andere betalingsverplichtingen (bij inzet van overheidsvordering, verrekening van toeslagen e.d.).

In dit licht is het logisch om ook de grote overheidsdiensten (Belastingdienst, Gemeentelijke Belastingen, Sociale diensten, UWV, CAK, DUO), maar ook de deurwaarders expliciet in de Wet aan te merken als (mogelijke) melders voor signalen van vroegsignalering, met name voor wat betreft het opleggen van de wanbetalersregeling, verrekeningen en loonbeslag. Door deze partijen niet expliciet te noemen, lopen we het risico dat vroegsignalering niet of niet effectief van de grond komt, terwijl deze partijen wel (mede)veroorzaker kunnen zijn van olopende schuldenproblematiek en/of deze problematiek (in een vroeg stadium) kunnen signaleren (door bijvoorbeeld doorvoering van derdenbeslag).

In dit kader vragen we expliciet de aandacht voor de Belastingdienst, als één van de grootste schuldeisers. Zo regelt artikel 7d de verplichting van **Rijksbelastingdienst** tot het verstrekken van

inkomens- en vermogensgegevens van burgers die hebben aangegeven aanspraak te willen maken op schuldhulpverlening (dus tbv opstellen beschikking met plan van aanpak). Echter de Rijksbelastingdienst wordt (vooralsnog) niet genoemd als schuldeiser die betalingsachterstanden kan doorgeven aan gemeente. Gezien de wens vanuit Amsterdam om (o.a.) ook met Rijksbelastingdienst als schuldeiser te gaan samenwerken en het feit dat de Rijksbelastingdienst heeft aangegeven dat dit alleen kan als hiertoe een uitdrukkelijke wettelijke grondslag komt, is het van belang om de Rijksbelastingdienst als schuldeiser wordt meegenomen. Hiertoe moeten zij als schuldeiser in de AMvB als bedoeld in artikel 2 worden opgenomen of hiervoor moet een tijdelijke regeling als bedoeld in artikel 10 voor worden kunnen opgesteld.

- Voor wat betreft artikel 7d zouden we graag zien dat deze bepaling ook van toepassing wordt verklaard op de lagere overheden (gemeenten, sociale diensten, waterschappen) die ook gebruik maken van dezelfde belastingwetten als basis bij de heffing en invordering en ook tegen een geheimhoudingsplicht oplopen.

4. Tot slot

- **Belang persoonsgegevens voorafgaand en tijdens het eerste gesprek.** In artikel 7a wordt geregeld dat college in het kader van het aanbieden van een schuldhulpverleningstraject bevoegd is persoonsgegevens te verwerken. Deze bevoegdheid vangt aan op het moment dat het eerste gesprek heeft plaatsgevonden. Echter ook voorafgaand en tijdens dit eerste gesprek zal de belanghebbende al persoonsgegevens moeten verstrekken, omdat anders de hulpvraag niet kan worden vastgesteld. Zo zullen voorafgaand of direct aan begin van het gesprek in ieder geval NAW-gegevens worden gevraagd om vast te stellen of betrokkene inwoner van Amsterdam is. En tijdens gesprek zal globaal inzicht moeten worden gegeven in situatie betrokkene om te beoordelen of hulpvraag accuraat is. Het lijkt ons dat dit moet worden gefundeerd in artikel 7a.
- **Afgeven van beschikking in het kader van vroegsignalering?** Het lijkt erop dat als vroegsignalering leidt tot een eerste gesprek straks ook een beschikking afgegeven moet worden. Het is van belang om te realiseren dat dit leidt tot extra administratieve kosten (aanvraag, beschikking, plan van aanpak met een mogelijkheid tot bezwaar en beroep). Kosten die nu nog niet zijn voorzien.
- **Toevoegen bijstandcheck ten behoeve van specifieke aanpak voor bijstandsklanten.** In Amsterdam is er vanaf 2014 een specifieke aanpak voor bijstandsklanten ontwikkeld in het verlengde van vroegsignalering. Deze aanpak waarbij klanten worden opgeroepen door de klantmanager van de gemeente is een succes: door de aanpak is er een bereik van ca. 90% bij bijstandsklanten en is het aantal bijstandsklanten met beslag nagenoeg gehalveerd in de periode 2014-2018: van ruim 8.200 naar 4.300. Het totaal aantal beslagleggingen is in deze periode meer dan gehalveerd, van 16.400 naar 6.000.

Artikel 7c, tweede lid, is van toepassing op situaties waarin een burger na het 1^e gesprek heeft aangegeven gebruik te willen maken van schuldhulpverlening van gemeente (dit betreft dus gegevens dit noodzakelijk zijn voor het opstellen van het plan van aanpak).

Dit artikel regelt dus niet de formalisatie van onze huidige 2-sporen aanpak in het kader van Vroegsignalering waarbij we n.a.v. de ontvangen signalen van schuldeisers een uitsplitsing maken van enerzijds bijstandsklanten en anderzijds niet-bijstandsklanten.

Deze mogelijkheid wordt ook niet elders in het wetsvoorstel geregeld, terwijl dit voor ons wel een relevante stap is onze werkprocessen.

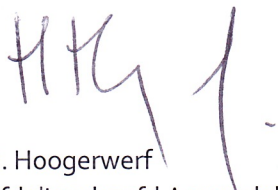
Voorstel: om de aanpak voor bijstandsgerechtigden wel mogelijk te maken zou in artikel 7b, derde lid, deze bijstandcheck moeten worden toegevoegd.

Overigens onderzoeken we ook voor het zoeken van contact of de gemelde klant al een bestaand schuldhelpdossier heeft. Op die manier wordt een nieuwe melding opgepakt door de dossierhouder en niet onnodig door een andere functionaris benaderd. We hechten er aan dat deze klantvriendelijke werkwijze geborgd blijft.

- **Tijdelijke regeling.** Er wordt gesproken over een tijdelijke regeling voor de duur van drie jaar. Ons inziens is drie jaar te kort voor een goede uitvoering, evaluatie van de aanpak en een wetswijziging om een dergelijke aanpak te kunnen bestendigen wanneer dat zinvol is. Vier of vijf jaar lijken in dit licht meer recht te doen aan het ontwikkelen en bestendigen van een succesvolle additionele vroegsignaleringsaanpak. Daarnaast is ons voorstel om met name overheidspartijen (Belastingdienst, Gemeentelijke Belastingen, Sociale diensten, UWV, CAK, DUO) te noemen als partijen waar de tijdelijke regeling van toepassing is.

Zoals aangegeven ondersteunt Amsterdam de wetswijziging om vroegsignalering een wettelijke basis te geven en de gegevensuitwisseling voor schuldhelpverlening te regelen. We zien nog wel een aantal kansen en aandachtspunten om ervoor te zorgen dat de wetswijziging de gewenste effecten heeft en dat de gestelde doelstellingen ook gerealiseerd worden. We blijven dan ook graag in gesprek bij de vervolgstappen die volgen na de internetconsultatie en lichten graag onze zienswijze verder toe.

Met vriendelijke groet,

H. Hoogerwerf
Afdelingshoofd Armoedebestrijding
Dienst Inkomen, Gemeente Amsterdam